

Posúdenie habilitačnej práce ***Kant a Herder: Dve paradigmy kultúry***
predloženej Mgr. Petrom Kyslanom, PhD.

Problém kultúry patrí k centrálnym témam súčasnej filozofickej reflexie ako aj vied o človeku a spoločnosti a to tak z praktických ako aj teoretických dôvodov. Kultúra je to, čo ľudí spája a zároveň aj to, ich rozdeľuje. Mnohí bádatelia sa právom domnievajú, že práve pojem kultúry je jedným z kľúčov k pochopeniu situácie moderného človeka. Jedným z spôsobov ako rozplieť zložitú spleť teórií kultúry je historická a genetická analýza, návrat k prameňom, teda preskúmanie prvotných formulácií, v ktorých bol problém kultúry formulovaný. Pokiaľ ide o porozumenie súčasnému stavu riešenia problému kultúry najvhodnejším začiatkom je nepochybne rozbor vzťahov medzi I. Kantom a J. G. Herderom, ktorých môžeme považovať za tvorcov základných paradigiem, v ktorých sa doteraz pohybuje naše myslenie o kultúre. Predložená habilitačná práca sa vyznačuje jasnou štruktúrou a metodologicky premysleným postupom. Jej autorovi sa podarilo zachytiť vzťahy medzi Kantom a Herderom v ich komplexnosti a diferencovanosti. V kapitole „Tri spory“ autor predkladá podrobnú rekonštrukciu sporov medzi Kantom a Herderom. Autor úvahy sa zakladajú nielen na dobrej znalosti historického materiálu, ale sa vyznačujú aj metodologickou precíznosťou. To mu umožňuje historickú reflexiu transformovať na úvahy v systematickej rovine.

V súčasnosti sme svedkami vlny „nových čítaní“ diel z minulosti. Kantovo dielo je predmetom „nových čítaní“ v každej generácii, Herder bol predmetom pozornosti, v porovnaní s Kantom, skôr okrajovo a témou sa stáva až v posledných rokoch. Predloženú prácu môžeme chápať aj ako príspevok k „novému čítaniu“ Herdera. Je to dôležitý moment, pretože Herder patrí k filozofom, ktorí ovplyvnili aj slovenské myslenie. Ako autor kvalifikovane dokladá, Herderov vplyv presahuje sféru filozofie a prejavuje sa v celom rade disciplín skúmajúcich človeka v spoločenských a historických súvislostiach. Pre kultúrnu, sociálnu alebo historickú antropológiu je Herder podľa všetkého oveľa inšpiratívnejší ako Kant. Možno viac pozornosti mohol autor predloženej dizertácie venovať recepcii Herdera vo filozofickej antropológii, napr. u A. Gehlena. Autor obsírne a precízne interpretuje Herderove úvahy o kultúre, jazyku, probléme Bildung, o idei pokroku.

Predložená práca P. Kyslana je dobre členená, jednotlivé formulácie sú vecné a jasne formulované. Občas sa však stane, že sklzáne do nejasnej formulácie ako napr. na str. 15 - 16 „Máme dve možnosti, ako kantovsky pristúpiť k fenoménu kultúry. Prvá, ak budeme uvažovať v intenciách *Kritiky čistého rozumu*, podobne ako novokantovci (W. Windelband, H. Rickert, E. Cassirer) (Kühn 2001), ktorí transcendentálnou syntézou prišli k pojmu kultúra ako veci osebe, ktorá je však pomerne statická a s nízkou mierou komunikácie so

súčasnou.“ Nejak si neviem domyslieť, čo autor mieni formuláciou „kultúra ako vec osebe“. Tak isto niekedy použije prisilnú formuláciu „Nezáujem bádateľov o Herdera ...“ (s. 18)

Posledná časť práce je venovaná aktualizáciám tak Kantovho ako aj Herderovho teoretického odkazu.

Kantovo uvažovanie o svetoobčianstve nachádza ohlas v súčasných úvahách o statuse ľudských práv. Aktualita Herderových ideí je diferencovanejšia, jeho vplyv je badateľný v úvahách o vzťahu medzi kultúrami, v úvahách o multikulturalizme. Herderov vplyv je prítomný – ako autor dokladá - aj v súčasnej etnografii a etnológii, ako aj vo filozofickej antropológii.

Habilitačnú prácu ***Kant a Herder: Dve paradigmy kultúry predloženú Mgr. Petrom Kyslanom, PhD*** odporúčam prijať na obhajobu a po úspešnej obhajobe odporúčam, aby jej autorovi bol udelený akademický titul docent v odbore habilitačného a inauguračného konania systematická filozofia.

Prof. PhDr. František Novosád, CSc.,

Filozofický ústav SAV

Bratislava

11.07.2021